JAMHURI WA MUUNGANO WA TANZANIA

WIZARA YA UJENZI ,MAWASILIANO NA UCHUKUZI

HUDUMA YA USHAURI YA TATHMINI YA ATHARI KWA MAZINGIRA NA JAMII (ESIA) PAMOJA NA MPANGO WA UHAMISHAJI MAKAZI NA FIDIA (RAP) KWA AJILI YA UJENZI WA BARABARA YA IRINGA – IRINGA (IPOGOLO)-IDETE: KIPANDE CHA IRINGA-KILOLO (33.61KM) KWA KIWANGO CHA LAMI

MKATABA NA: AE/001/2018-2019/IR/C/1(C)

MPANGO WA MAKAZI MBADALA NA FIDIA KWA AJILI YA UBORESHAJI WA BARABARA (KM 33.61) IRINGA-KILOLO KWA KIWANGO CHA LAMI KATIKA WILAYA ZA IRINGA & KILOLO – MKOANI IRINGA

MHUTASARI WA TAARIFA

MWEKEZAJI

MENEJA WA MKOA
Wakala wa Barabara Tanzania (TANROADS)
S.L.P 23,
Iringa,
Simu:+255 26 2968881
Nukushi: +255 26 2968882
Anuanipepe:rm-iringa@tanroads.go.tz

MSHAURI

Kimsons Limited
House No: VJB/KBN/13
Majengo Street-Vijibweni Ward
P.o Box 36150
Kigamboni - Dar Es Salaam
E-mail: kimsonsltd@gmail.com
Tel; +255-65-2000795 / 73-8832605

IMEWASILISHWA : APRILI 2020

YALIYOMO

MHUTASARI xi

1.0 UTANGULIZI .... Error! Bookmark not defined.

1.1 Mwanzo... **Error! Bookmark not defined.**

1.2 Kuhusu Mradi... **Error! Bookmark not defined.**

1.3 Umuhimu wa Uandaaji wa Taarifa.................................. **Error! Bookmark not defined.**

1.4 Malengo ya uandaaji wa Taarifa...................................... **Error! Bookmark not defined.**

1.5 Utambuzi wa Watu walioathiriwa................................... **Error! Bookmark not defined.**

1.5.1 Tathimini ya kina .... **Error! Bookmark not defined.**

1.5.2 Tarehe ya Mwisho wa Uthamini.................... **Error! Bookmark not defined.**

ORODHA YA MICHORO

Mchoro 1-1: Ramani kuonyesha mradi wa barabara Iringa-Kilolo **Error! Bookmark not defined.**

MAANA YA ISTILAHI

Sensa: maana yake ni tathimini ya kina kuhusu utambuzi na kubaini idadi ya watu (PAPs) ambao wataingia kwenye mpango wa fidia

Fidia: Malipo ya mali mbadala, pesa taslimu au msaada ambao unatolewa ikiwa ni mbadala wa umilikaji wa ardhi ikiwemo mali zisizohamishika pia athari nyinginezo zinazotokana na mradi.

Ushoroba wa athari: ni eneo la ardhi linalotumika kwa ajili ya ujenzi na ukarabati wa barabara pamoja na miundombinu yake. Ni tafsiri ya kiutendaji tofauti na eneo la barabara na hifadhi yake ambayo ni tafsiri ya kisheria.

Watu waliohamishwa: maana yake ni wale watu ambao kwa sababu mbalimbali ardhi yao imetwaliwa na mali zao zisizohamishika, kwa ajili ya maendelezo ya mradi, ambao wataathirika moja kwa moja kiuchumi na kijamii, bila kujali kama watahama au kutohama kwenda eneo lingine. Watu hawa wataathirika kwa namna moja au nyingine katika maisha ya kila siku au shughuli za kiuchumi; wakati mwingine watalazimika kutafuta eneo lingine kwa ajili ya makazi, kilimo na malisho ya mifugo. Pia ni wale ambao watapoteza mali zisizohamishika na zinazohamishika pia wanaoweza kukosa huduma za moja kwa moja katika kuendesha maisha yao.

Stahiki: Maana yake ni stahiki inayotoka na vigezo ambavyo vimewekwa katika uamuzi wa kulipwa fidia na msaada wa makazi kupatiwa makazi mbadala, ikiwemo tarehe ya ukomo wa uthaminishaji wa mali.

Utwaaji wa ardhi wa lazima: Ni umilikaji kwa mara ya pili wa ardhi , unaofanywa na serikali au wakala wa serikali kwa ajili ya matumizi ya umma kwa kulipa au kutolipa fidia kwa mmiliki wa ardhi ile. Mmiliki wa ardhi ile anaweza kuwa na haki ya kukubaliana na kiwango cha fidia kilichopendekezwa, ikiwemo ardhi au mali zisizihamishika, ambazo mmiliki anatumia bila kuwa na mgogoro wa kimila .

Ardhi: Inahusisha ardhi inayotumika kwa ajili ya shughuli za kilimo au zisizo za kilimo, pia miundo ya muda mfupi au ya kudumu, ambayo inaweza kutwaliwa kwa ajili ya mradi.

Utwaaji wa Ardhi: inamaanisha umilikaji tena au kutengwa kwa ardhi, majengo au mali zingine kwa sababu ya mradi. Katika hali kama hizi, upatikanaji wa ardhi husababisha uhamishaji wa watu, na / au upotezaji wa makazi, na au hasara, kunyimwa au kizuizi cha upatikanaji wa rasilimali za kiuchumi. RAP inayo mahitaji maalum na ya kisheria ya kuweka upya na kufidia mtu aliyeathirika kabla ya utekelezaji wa shughuli za mradi.

Watu walioathirika na mradi (PAPs): ni watu walioathiriwa na matumizi ya ardhi au mahitaji ya mradi. Watu hawa (PAPs) huathiriwa kwa sababu wanaweza kupoteza, kukataliwa, au kuwekewa mipaka ya upatikanaji wa mali za kiuchumi; kupoteza makazi, vyanzo vya mapato, au njia za kujipatia riziki. Watu hawa wanaathiriwa ikiwa ni lazima au kuhamia eneo lingine.

Mpango wa Makazi na Fidia (RAP): Ni nyaraka inayoandaliwa kwa ajili ya mpango wa makazi na fidia .

Gharama Mbadala: inamaanisha gharama ya uingizwaji wa mali na kiasi cha kutosha kulipia gharama kamili ya mali iliyopotea na gharama zinazohusiana za ununuzi.

Gharama mbadala kwa ajili ya makazi na miundombinu mingine: inamaanisha gharama iliyopo ya kubadilisha miundo iliyoathirika, katika eneo na ubora unaofanana na au bora kuliko ile ya miundo iliyoathiriwa. Gharama kama hizo ni pamoja na: (a) kusafirisha vifaa vya ujenzi kwenda eneo la ujenzi; (b) ada yoyote ya kazi na ya wakandarasi; na (c) gharama zozote za usajili.

Usaidizi wa makazi mbadala: inamaanisha hatua za kuhakikisha kuwa Watu waliohamishwa ambao wanaweza kuhitaji kuhamishwa hupewa msaada wakati wa kuhamishwa, kama posho za usafiri, kodi ya pango au kukodisha chochote kinachowezekana na kama inavyotakiwa, kwa urahisi wa makazi.

Eneo la Njia (RoW): ni eneo la ardhi lililohifadhiwa kwa barabara na kando ya barabara kuu kwa madhumuni ya ujenzi wa barabara, matengenezo, na mahitaji ya siku zijazo.

Bajeti na Gharama: Majedwali yanayoonyesha makadirio ya gharama ya shughuli zote za makazi, pamoja na posho za mfumko wa bei , ukuaji wa idadi ya watu, na dharura zingine; ratiba za matumizi; vyanzo vya fedha; na mipango ya mtiririko wa fedha kwa wakati, na ulipaji wa makazi mbadala, ikiwa katika maeneo ya mbinu nje ya mamlaka ya vyombo vya utekelezaji.

MHTASARI

	Mada	Takwimu za Msingi
1	Eneo la Mradi	**Mkoa wa Iringa**
2	Wilaya zinazohusika	**Wilaya 2**: Iringa na Kilolo
3	Vijiji vinavyohusika	**Vijiji 7** : Ipogolo, Tagamenda, Kilambo, Ndiwili, Itatulula/Utengule, Luganga, Kilolo
4	Aina ya Kazi	Uboreshaji wa km33.61 za barabara
6	Bajeti ya RAP	**Tshs 1,247,790,419.36**
7	Bajeti kwa ajili ya uboreshaji wa hali ya kimaisha	**Tshs 64,000,000.00**
	JUMLA YA BAJETI YA RAP	**Tshs. 1,311,790,419.36**
8	Ukomo wa Stahiki	Disemba 19, 2019, mwanzo wa tarehe ya uchukuaji taarifa
9	Idadi ya kaya zilizoathiriwa kwa ajili ya kulipwa fidia	**Idadi ya waathirika [1] na maeneo yaliyoathiriwa** - Wamiliki 57 **IDADI ya wamiliki na watumiaji 57** **(4 wakimiliki mazao ya miti)**
10	Idadi ya waathirika inayohitaji kupangwa upya kimakazi	**Waathirika 21 wanahitaji uhamishaji kamili**. Kaya ambazo zimepoteza nyumba zao zitahamia katika vijiji ambavyo wanaishi kwasasa na wataendelea na shughuli zao za kila siku
11	Idadi ya Kaya zilizoathiriwa na upotezaji wa nyumba	**Waathirika 21:** Waathiriki hawa wanamiliki nyumba kwenye ukanda wa athari
12	Idadi ya majengo zaidi ya nyumba za makazi	Vioski 32
13	Idadi ya Kaya zilizoathiriwa na usumbufu kwenye shughuli za kiuchumi na kijamii:	Vioski 32 ambavyo vinatumika kwa biashara Ipogolo (14), Tagamenda(6),Ndiwili (5) and Kilolo (6)
14	Idadi ya kaya zilizoathirika na upotezaji wa kudumu wa shughuli za kibiashara	**Namba 32**
15	Jumla ya watu (wenzi, watoto,) walioathirika na mradi huo	Watu 228 pamoja na watu wanaohusishwa na mmiliki na wapangaji
16	Eneo la ardhi twaliwa	**23,519 m²** 100% ya viwanja viko chini ya ekari 5 **100% ya ardhi iko kwenye eneo la pembezoni mwa barabara**

17	Idadi ya Miti itakayokatwa	**Miti 11,615** 56% inawakilisha miti ya kivuli (miti 6582), mikaratusi (miti 4589) na miti ya mbao 444 **100% ya miti iko pembezoni mwa barabara.**
18	Idadi ya maeneo yenye usajili	**Hakuna ardhi iliyosajiliwa (kiumilikishaji)**
19	Idadi ya kaya zilizoathiriwa na Mpango wa urejeshaji shughuli za kimaisha	**32**
20	Milioni 123 za posho za Malazi	**Kaya 21 ambazo zinamiliki nyumba za makazi**
21	Milioni 186 kwa ajili ya Upotevu wa posho za ukodishaji	**Kaya 32 wanaumiliki wa majengo ya vioski**
22	Idadi ya Kaya ambazo zitaweza kujenga makazi yao	**21 households will not move to another land to reconstruct but use their remainder of the land after acquisition** **Kaya 21 hazitahamia katika maeneo mengine kwa ajili kujenga nyumba bali watatumia ardhi iliyobaki baada ya utwaaji ardhi ya mradi**

1.0 UTANGULIZI

1.1 Mwanzo

Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania imetenga fedha kwa ajili ya kufanya tathmini ya athari kwa mazingira na jamii (ESIA) ikihusisha uandaaji wa mpango wa kutunza mazingira na jamii (ESMP) pamoja na kuandaa mpango wa uhamishaji makazi (RAP) kwa ajili ya ujenzi wa barabara ya Iringa-Kilolo yenye urefu wa kilometa 33.61 kwa kiwango cha lami. Ujenzi wa barabara hii ni sehemu ya mkakati wa serikali wa kuboresha miundombinu ya barabara ili kusaidia ukuaji wa maendeleo ya kiuchumi na kijamii nchini. TANROADS pamoja na Benki ya Dunia walianzisha mazungumzo kwa ajili ya ujenzi wa barabara ya Iringa-Kilolo (33.61km) chini ya programu ya uhusishaji wa barabara na fursa za kiuchumi kwa jamii **(RISE).**

Barabara ya Iringa-Kilolo ya kilomita 33.61 ni barabara ya mkoa iliyopo wilaya ya Iringa na Kilolo, Mkoa wa Iringa. Barabara iliyopo ni ya kiwango cha changarawe inahitaji matengenezo ya mara kwa mara na kwa hivyo ni mzigo wa kifedha kwa taifa. Uboreshaji huu unakusudia kutoa mchango zaidi katika maendeleo ya uchumi wa Jamii ya Mkoa wa Iringa haswa Wilaya ya Kilolo. Uboreshaji wa barabara hii utachochea shughuli za uchumi wa kijamii haswa kilimo na ufugaji katika mkoa wa Iringa . Kwa kuongeza, kutekeleza mradi huu uliopendekezwa utapunguza gharama za kusafiri na muda kutoka makao makuu ya Mkoa. Barabara hiyo, kwa hivyo, itatoa nafasi kwa ajili ya uboreshaji wa shughuli za kilimo na mifugo na hivyo kuchangia kupunguza umasikini. Uboreshaji wa barabara unaweza kusababisha kupatikana kwa ardhi ndogo katika sehemu fulani zilizotengwa na kuhamishwa kwa watu kimakazi na kiuchumi. Kwa sababu hii, TANROADS ilipatia kandarasi kampuni KIMSONS kuandaa Mpango wa Fidia na Makazi Mbadala kwa kufuata Mpango wa sera ya makazi wa programu RISE.

1.2 Mradi Husika

Barabara ya Iringa-Kilolo, 33.61 Km, iko katika wilaya za Iringa na Kilolo katika Mkoa wa Iringa. Barabara inaanzia Ipogolo kwenda kijiji cha Kilolo. Barabara ya mradi inaunganisha wilaya za Iringa na Kilolo na sehemu nyingine ya Tanzania.

Hadidu za Rejea (ToR) yanaainisha kuwa Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kupitia Wakala wa Barabara za Kitaifa Tanzania (TANROADS) inatarajia kuboresha barabara hii ya ardhini / changarawe kwa kiwango cha lami. Kwa sababu ya umuhimu wa kiuchumi na kijamii wa barabara Serikali ya Tanzania kwa kutumia fedha zake yenyewe imechukua hatua kadhaa za kufanya uboreshaji uliopendekezwa wa barabara hii. Kielelezo 1 hapo chini kinaonyesha mkoa wa Iringa ambapo barabara ya mradi iko na inaonyesha barabara halisi ya mradi. Tazama takwimu 1-1.

1.3 Mbinu za uandaaji Taarifa

I. Weka kanuni zilizokubaliwa ambazo zitatumika kwa makazi na au zoezi la fidia;

II. Tambua, kama inavyowezekana, wale watu wanaoishi katika eneo la ujenzi iliyopendekezwa sasa na ambao watapata hasara ya kuhamishwa kimakazi au kiuchumi;

III. Fafanua mfumo wa kisheria na wa kitaasisi wa kukabiliana na uhamishaji;

IV. Toa wasifu wa jumla wa kijamii na kiuchumi wa watu walioathirika wanaoishi katika maeneo ambayo uhamishaji unaweza kutokea;

V. Kadiri asili na ukubwa wa makazi;

VI. Weka vigezo vinavyotumika kuamua kustahiki kwa makazi, fidia na / au usaidizi mwingine na ni nini kinachofaa kwa sababu ya aina tofauti za upotezaji;

VII. Onesha jinsi mali iliyoathirika ya mtu binafsi inathaminiwa;

VIII. Fafanua jinsi vifaa vya makazi na au fidia vitakavyowasilishwa, pamoja na taratibu, majukumu na wakati;

IX. Fafanua mifumo ya kuongeza ushiriki wa washirika pia kama kuna malalamiko ;

X. Toa kiashiria cha gharama zinazohusika.

Jumla ya miundo 111 imeathirika kando ya Barabara ya Mradi , ambapo 13 haijakamilika. Kati ya nyumba 98 zilizokamilishwa, 79 ni mali ya makazi iliyoathiriwa ambapo 19 iko kwenye matumizi ya kibiashara.

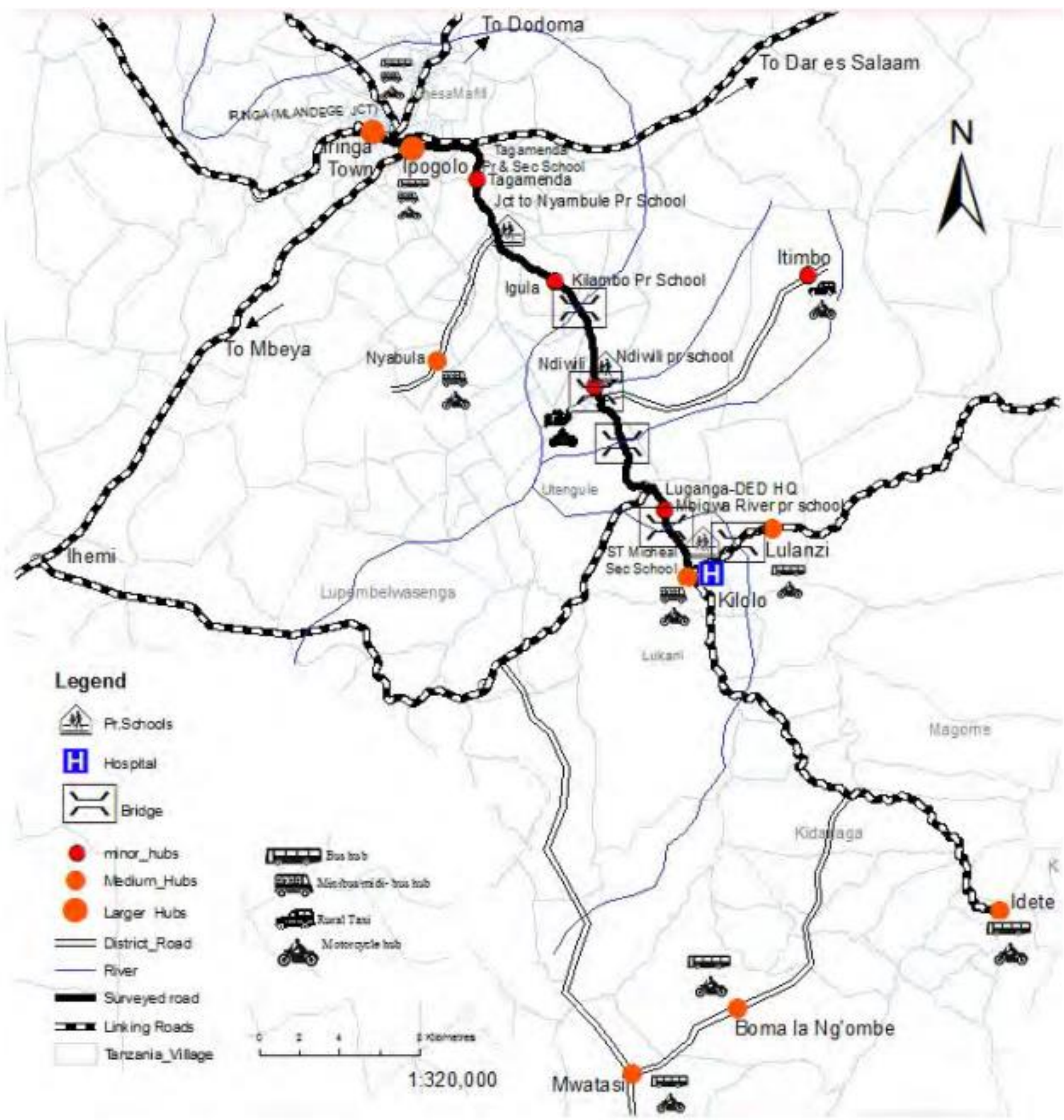

Kielelezo 1- 1 Ramani ya kuonyesha Mradi wa Barabara ya Iringa-Kilolo
Chanzo: ESIAReport-Iringa / Kilolo, 2019

1.4 Malengo ya Uandaaji wa Taarifa

Madhumuni ya taarifa hii ni kutoa mpango wa kutatua suala la uhamishaji, makazi na /au fidia ya mradi na kuhakikisha kuwa waathirika hawaachwi katika hali mbaya zaidi kuliko ilivyokuwa kabla ya kuanza kwa mradi. RAP imekusudiwa kuwa ahadi iliyokubaliwa na wahusika waliohusika (k.m. TANROADS, Serikali ya Tanzania na waathirika) kwa ajili ya kuelekeza utekelezaji wa makazi na / au fidia ya watu walioathiriwa na utekelezaji.

Taarifa inabainisha hatua za ulinzi ikiwa ni pamoja na fidia, makazi na msaada wa kimaboresho kwa waathirika zinazoendana na sera, vitendo na kanuni na Mfumo wa Benki ya Dunia kuhusu Mazingira na Jamii (ESF) ambapo kiwango namba 5 kuhusu Mazingira na Jamii kitahusika

1.5 Utambuzi wa waathirika

Uboreshaji wa barabara ya Iringa-Kilolo itahusisha kupatikana kwa ardhi haswa ambapo ujenzi wa barabara ya mita 30 utajengwa; kwa sasa eneo la barabara linatumika kwa shughuli mbali mbali za kijamii na kiuchumi ambazo zitahitaji TANROADS kulipa fidia wale walioathirika na kuhakikisha kuwa mradi huo hauathiri wale walioathiriwa kama matokeo ya makazi ya kibinafsi. TANROADS inaandaa ripoti hii ya RAP kuhakikisha kuwa upatikanaji wa ardhi unafanywa kwa mujibu wa Kiwango 5 cha Mazingira na Mazingira ya Jamii (ESS5) sawa na yale ya Serikali ya Tanzania.

1.5.1 Uandaaji wa Taarifa ya Kina

Hii inajumuisha sensa / hesabu ya kina na kaya zilizoathirika na vile vile majadiliano rasmi na isiyo rasmi na vikundi vya walengwa katika jamii. Dodoso la kina la ukusanyaji wa takwimu lilitumika. Dodoso lilikusanya habari juu ya yafuatayo:

a) Takwimu za Kaya (habari ya jamii ya watu);

b) Maisha ya kuishi (kama vile vyanzo vya mapato na aina ya kazi; hali ya ajira; mazingira magumu); na

c) Upataji wa miundombinu ya huduma za kiuchumi na kijamii

1.5.2 Tarehe ya Ukomo wa Uthamini

Tarehe ya ukomo wa ustahiki wa makazi ya mradi huu ni wakati uchunguzi na hesabu ya mali iliyoathirika imekamilishwa. Tarehe ya ukomo ilianza 19 Desemba 2019. Tarehe ya ukomo inazingatia mali tu, ambayo ilikuwepo kabla ya kufanya uthamin mali na rasilimali katika eneo la mradi. Tarehe ya ukomo ilielezwa kwa waathirika kupitia mikutano ya mashaurino katika vijiji hu